

Πανεπιστήμιο Πατρών

Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και
Κοινωνικής Εργασίας

ΚΛΙΝΙΚΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ
για τη διαγνωστική εκτίμηση των εξαρτήσεων

Εννοιολογικός Προσδιορισμός & Κριτήρια Καινοτόμων Δράσεων στην Κοινωνική Εργασία

Το προγραμματιζόμενο επιστημονικό Συμπόσιο με τίτλο: "**Καινοτόμες Δράσεις και Δημιουργικότητα στην Κοινωνική Εργασία**" σκοπεύει να συγκεντρώσει, να παρουσιάσει και να αναδείξει τις καινοτόμες δράσεις που υλοποιούνται από επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς, σε όλο το φάσμα δραστηριοποίησής τους.

Η Κοινωνική Εργασία, ως κατεξοχήν εφαρμοσμένη επιστήμη, βρίσκεται σε διαρκή σχέση και επικοινωνία με την κοινωνία και τον άνθρωπο, με έμφαση σε εκείνες τις ομάδες ατόμων που έχουν μεγαλύτερη και περισσότερη ανάγκη. Η σχέση, λοιπόν, μεταξύ των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών και των ευάλωτων ατόμων/ομάδων αναπτύσσεται ανταποκρινόμενη στις συνθήκες και τα γεγονότα που εξελίσσονται σε μια κοινωνία. Οι κοινωνικοί λειτουργοί δεν έλειψαν ποτέ από το πλευρό εκείνων που χρειάστηκαν βοήθεια, είτε οι παρεμβάσεις τους αφορούσαν έκτακτες περιπτώσεις που βίαια άλλαξαν τις ζωές πολλών ατόμων (π.χ. καταστροφικοί σεισμοί), είτε συνθήκες που έμελλε να αλλάξουν τη λειτουργία όλης της κοινωνίας (π.χ. οικονομική κρίση, πανδημία), είτε τέλος παρεμβάσεις πιο μικρής (ατομικής) κλίμακας (π.χ. περιπτώσεις κακοποίησης).

Έχοντας ως κοινό παρονομαστή τον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό, αυτό το οποίο αλλάζει, εκτός των άλλων, μέσα στο χρόνο, σύμφωνα με τις ανάγκες και την ανάπτυξη/εξέλιξη της ίδιας της κοινωνίας, είναι το πλαίσιο μέσα στο οποίο σχεδιάζονται και υλοποιούνται οι παρεμβάσεις των κοινωνικών λειτουργών. Η επιστήμη, λοιπόν, της Κοινωνικής Εργασίας καλείται να αφογκραστεί τις ανάγκες της εποχής, να ευθυγραμμιστεί με τις απαιτήσεις των καιρών και να προσανατολιστεί σε νέες δράσεις και παρεμβάσεις. Με αυτόν τον τρόπο, πολλές από τις δράσεις ή τα προγράμματα που σχεδιάζονται ενέχουν στοιχεία καινοτομίας.

Η καινοτομία στο επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού εξασφαλίζει ότι οι φορείς των παρεχόμενων υπηρεσιών παραμένουν άμεσα συνδεδεμένοι με τα προβλήματα που επιχειρούν να αντιμετωπίσουν, με επίκεντρο των παρεμβάσεων τις πραγματικές ανάγκες των εξυπηρετούμενων. Η καινοτομία, επίσης, αναδεικνύει νέους τρόπους προσέγγισης και αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων, υπολογίζοντας τη χρήση των υλικών, οικονομικών ή ανθρώπινων πόρων, την προώθηση μιας νέας ιδέας ή τη σύζευξη δυνάμεων,

όπως απαιτείται, προκειμένου να επιτευχθεί η καλύτερη δυνατή μέθοδος παρέμβασης σε περίπλοκα κοινωνικά φαινόμενα. Επομένως, η αξιολόγηση του βαθμού καινοτομίας αφορά στην ποσοτική, ποιοτική, λειτουργική και οικολογική διάσταση του όρου, στη βάση της ευελιξίας και της αναλογίας κόστους – αποτελέσματος

Συγκεκριμένα η ποσοτική διάσταση της καινοτομίας αφορά τον βαθμό, στον οποίο τα μέσα που χρησιμοποιούνται για τη λύση ενός κοινωνικού προβλήματος περιλαμβάνουν διαστάσεις όπως η τεχνολογία, τα μοντέλα οργάνωσης / διακυβέρνησης / ενδυνάμωσης / ανάπτυξης ικανοτήτων, τα πιλοτικά προγράμματα αξιολόγησης, τις διαδικασίες ελέγχου καταλληλότητας υπηρεσιών και προϊόντων, καθώς και την ανάπτυξη προτύπων, με διαδικασίες εφαρμογής σε μεγάλη κλίμακα πληθυσμών κ.ά. Σχετικά παραδείγματα αποτελούν οι αξιολογήσεις και οι μετρήσεις αποτελεσματικότητας προγραμμάτων πανελλαδικής ή και ευρωπαϊκής εμβέλειας.

Η κοινωνική διάσταση της καινοτομίας προσδιορίζει το βαθμό σημαντικότητας ενός προβλήματος, για το οποίο έχει σχεδιαστεί μια συγκεκριμένη δράση / παρέμβαση. Για παράδειγμα, μια δράση που στοχεύει σε μια μεγάλη ομάδα – στόχο, μια σύντομη παρέμβαση σε μια έκτακτη ανάγκη ή μια δράση πρόληψης, η οποία θα προετοιμάσει το κοινωνικό έδαφος για την κύρια παρέμβαση. Συμπληρωματικά στην κοινωνική διάσταση ακολουθεί η λειτουργική, που αφορά το βαθμό στον οποίο επιτυγχάνεται η βέλτιστη κοινωνική και οικονομική ένταξη των ωφελούμενων ενός προγράμματος. Δηλαδή, ολοκληρώθηκε ο βασικός σκοπός και οι επιμέρους στόχοι του εκάστοτε προγράμματος, λ.χ. οι ωφελούμενοι εντάχθηκαν στην αγορά εργασίας, ως συνέχεια δράσεων συμβουλευτικής και κατάρτισης;

Η ποιοτική διάσταση σχετίζεται με την επίλυση ή όχι σχετιζόμενων με τις παραπάνω παραμέτρους κοινωνικών προβλημάτων. Δηλαδή, αν η κύρια παρέμβαση επιφέρει θετικές εξελίξεις στην αντιμετώπιση ή/και επίλυση και άλλων σχετικών προβλημάτων. Για παράδειγμα, ένα πρόγραμμα παρέμβασης για το σχολικό εκφοβισμό, μπορεί ταυτόχρονα να εξυπηρετήσει και άλλες ανάγκες του μαθητικού πληθυσμού, όπως ένα πρόγραμμα σεξουαλικής αγωγής ή την ενημέρωση γύρω από τη χρήση ουσιών.

Εξίσου σημαντικό σε μία καινοτόμο δράση είναι η ευελιξία και η δυνατότητα μεταφοράς τεχνογνωσίας σε άλλες ομάδες, δηλαδή, ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη του προγράμματος με τέτοιο τρόπο, ώστε στη συνέχεια να μπορεί να προσαρμοστεί στις ανάγκες ενός μεγαλύτερου πληθυσμού και να εφαρμοστεί σε μια νέα γεωγραφική περιοχή. Για παράδειγμα, ένα πρόγραμμα συμβουλευτικής και υποστήριξης της κοινότητας από έναν συγκεκριμένο νομό, μπορεί να επεκταθεί σε όλη την επικράτεια;

Τέλος, η καινοτομία βασίζεται και στον ίδιο τον ανθρώπινο παράγοντα όπως και στο περιβάλλον. Δηλαδή, πόσοι άνθρωποι εμπλέκονται στην παροχή μιας υπηρεσίας και σε πόσους ωφελούμενους αυτή αποσκοπεί. Σε αυτή την περίπτωση στο επίκεντρο είναι η αποτίμηση μιας παραγόμενης υπηρεσίας σε σχέση με τους πόρους που αξιοποιούνται, τόσο σε ότι αφορά το ανθρώπινο δυναμικό όσο και τους φυσικούς πόρους. Για παράδειγμα, η δημιουργία μιας δομής με οικολογικές δράσεις και προδιαγραφές αειφόρου ανάπτυξης για την στέγαση ενός προγράμματος για παιδιά.